

François Fiedler új kiállítása Budapesten

Fiedler Péterrel Vámos Éva beszélget

Párizsban Miró fedezte fel, majd hívta meg műtermébe FRANÇOIS FIEDLERT, akit „a fények festőjének” nevezett, és bevezette a Maeght galériába, ahol hamarosan a kor olyan hírességeivel együtt állított ki, mint Braque, Calder, Chagall, Giacometti, Miró és Picasso, és akikkel együtt is dolgozott Párizsban, majd a Saint-Paul-de-Vence-i Fondation Maeght műhelyében. Franciaországban elismert művész volt már életében is, most Budapesten újabb kiállítás¹ és újabb könyv² segít a művész újrafelfedezésében.

✦ **Vámos Éva:** *Kezemben a karcsú párizsi bibliofil Fiedler-kötet³ indultam a festőművész budapesti kiállítására a Francia Intézetbe, ahol a művészre arcvonásaiban és habitusában egyaránt emlékeztető Fiedler Péterrel, a festő művészeti hagyatékának gondozójával, a Fiedler Alapítvány elnökével beszélgettem kapcsolatokról, és a festőművész itthoni megismertetéséről.*

✦ **Fiedler Péter:** A nagybátyám, Fiedler Ferenc magával vitt a Saint-Paul de Vence-i művésztelepre, ahol még gyerekfejjel találkoztam az ott együtt alkotó híres művészekkel és persze a Maeght családdal, akik történetét most a legkisebb Maeght-lány, Yoyo írta meg. Emlékeimen túl én is örök műveket és dokumentumokat, amelyek közül például egy kétoldalas Miró–Fiedler litográfia éppen úgy dokumentálja az ottani művészbárságokat, mint a festékek számlája Chagall és a nagybátyám nevére kiállítva. Ezeken az első-közléseken kívül sok mindent publikáltunk a most megjelent reprezentatív Fiedler monográfiában. A monográfia egyik különlegessége a művész életútját feldolgozó életrajz – eddig kiadatlan dokumentumok, családi levelek alapján –, amely izgalmas utazásra hívja az olvasót.

A család kassai volt, Fiedler Ferenc még ott született, de kisgyerek korában Nyíregyházára költöztek, és ott fedezték fel briliáns rajztudását és ecsetkezelését. Ott állítják ki először képeit, és írnak róla a helyi lapok. 18–19 évesen már budapesti, londoni és clevelandi pályázatokon nyert első díjakat. Kis kerülővel, egy év műegyetemi tanulás után iratkozott be 1941-ben a Képzőművészeti Főiskolára, ahol Szőnyi István növendéke, majd asszisztense lett. Tanárának segít az üldözöttek mentésében hamis papírok készítésével. Még a főiskolai időkben került barátságba Ország Lilivel, Hantai Simonnal és Reigl Judittal.

✦ **VÉ:** *Hogyan került el Fiedler Ferenc Francia-országba, és hogyan lett a kitűnő rajzkészséggel megáldott figuratív festőből absztrakt?*

✦ **FP:** Párizsba érkezése után szinte azonnal absztrakt expresszionista stílusban festett, de nem szerette, ha beskatulyázzák. Ezt a kategóriát egyébként is inkább az Amerikában alkotók, a New York-i iskola festőinek definiálására szokták alkalmazni.

Figuratív festményeit egészen fiatal korától díjazta és vásárolta a magyar állam, a Nemzeti Galéria. Párizsi ösztöndíjas útján rabul ejtik a kor meghatározó áramlatai, és 1948-ban Róma után végleg Párizsban marad. Rengeteget tanul és képeket másol a Louvre-ban: Leonardo félezer évvel korábbi írásait olvasva az foglalkoztatja, hogy „a kép nem a vásznon van, hanem a vásznon és a szemlélő között”.

1949-ben részt vesz a Grand Palais-ban rendezett „Salon des Réalités Nouvelles” 4. kiállításán, majd 1950-ben Miró felfedezi egy képét, és bemutatja a neves Maeght galéria tulajdonosának, Aimé Maeghtnak. Miró patrónusa és barátja lesz lesz Fiedlernek, akivel évekre megosztja műtermét. Miró felismeri a fiatal művész tehetségének minden komponensét: a mindig újra szomjazó szellemiséget, a biztos technikai tudást és a játékos anyaghasználatot. Ekkoriban alakította ki véglegesen azt a stílust, amellyel a vásznon a fény és az árnyék játékának végtelen lehetőségét teremtette meg.

1951-ben már az ismert legnagyobbak, Vaszilij Kandinszkij és Alberto Giacometti kiállításán mutatja be Maeght Fiedlert a fiatal tehetségek között, Eduardo Chillida és Saul Steinberg mellett Saint-Paul-de-Vence-ban. Ekkor barátkozott össze Giacomettivel is, akivel együtt szerettek „kreatív csendben” alkotni. Fiedler elmondása szerint Giacomettiben, amikor dolgozott, az alkotás lázát örök kételkedés is fűtötte. Fiedler akkor szabadult fel, ha dolgozhatott. Ekkoriban alakította ki azt a technikát, amely szinte harmadik dimenziót ad vásznainak, kapart és karcolt képei szoborszerűek, „folyékony szobrászatnak” is nevezhetjük ezeket a felületeket.

Jellemzőek a hatvanas évek elejétől készült csurgatott képei, az ún. „dripping” technikával készült munkái, amelyeket sohasem állványon festett, hanem vagy a falnak döntötte, vagy a földre tette le a vásznat. Azonnal a tubusból nyomta a festéket, az ecsetet szinte hagyományos módon nem is használta, mert csak az ecset másik végével csurgatta festéket a vásznonra. Ez a festészeti mód nagyon hasonlít a Pollock által alkalmazotthoz. Azonban amíg Pollocknál a festékrétegek ellenére leláthatunk a vászonig, addig Fiedler vastagon befedi a vásznat. Alapozásnál és a festmény felületén is használta a gipszet, amit kaparrással és véséssel dolgozott meg. A festővásznon gipsszel való előkészítését a középkori reneszánsz mesterek óta alkalmazzák, a vásznonra felvitt festék tartósságát hivatott szolgálni, de csak a legigényesebb művészek készítették elő ilyen alaposan a festővásznat. Nagy gondot fordított

1 François Fiedler (1921–2001). A Budapesti Francia Intézet és a Kálmán Maklár Fine Arts Galéria kiállítása a Budapesti Francia Intézetben

2 François Fiedler. Berecz Ágnes, Kopeczky Róna és Octave Nadal, Dr. Kádár Anna és Fiedler Péter írásaiból szerkesztette Maklár Kálmán. (magyar, angol és francia nyelvű kötet.) Maklár Artworks KFT, Budapest, 2014

3 Fiedler. Maeght Éditeur, 1997, Paris, Imprimerie Arte

FIEDLER FERENC
A jövő fényei, én.
olaj, vásznon, 195×130 cm

FIEDLER FERENC
Cím nélkül, én. (1960-as évek),
olaj vásznon, 116×89 cm

az anyag megmunkálására, a textúrára. A legjobb színekkel, festékekkel és vászonnal dolgozott – életében ez volt az egyetlen luxus. Fontos volt számára a természet, abban élt, a szabadban festett, a napfény és a széljárás is belejátszott alkotásaiba. Mind Saint-Paul-de-Vence-ban, mind később Párizsból kiköltözve, a Fontainebleau-i erdő környékén saját műtermében és kertjében átadhatta magát a szabadban alkotás élményének. Festői korszakai a természethez, annak szimbólumrendszeréhez köthetőek, a föld, a fény, az ég, a szél és a hang ihlették a festményeit.

Újra és újra megfestette *Az örökös mozgást* a Hérakleitosz-könyvben szereplő képeken, és a mostani budapesti kiállításon is látható *Pantarei* című festményén. Igaz, nem szeretett képeinek címet adni, sem szignálni, nem is datálta azokat, mert újra és újra elővette munkáit – nagyon sokáig dolgozott egy-egy festményén.

A prehistorikus barlangrajzok is nagyon foglalkoztatták. A Lascaux-i barlangfestmények látán tudatosult benne, hogy a grafika, a festészet és a zene forrásvidékén járt, és ezek a mágikus vonalak és színek, a barlangfalán ábrázolt mozdulatok erősen hatottak rá. A keleti kalligráfiák világába Miró vezette be, és ez rokonítja munkáit Miró művészetével. Ezen kívül Pollock és Rothko művészete ugyancsak komoly hatást gyakorol rá.

✪ **VÉ:** *Hogyan alakult pályája? Melyek voltak legérdekesebb egyéni és csoportos kiállításai?*

✪ **FP:** 1956-ban rendkívül sikeres önálló kiállítása nyílt meg Párizsban, a Galerie du Haut Pavé-ben, amelyről a Francia Televízióban is beszélt. 1965-ban az *Alexandriai Biennálén* Franciaországot képviselte, a következő évben részt vett a Picasso tiszteletére rendezett *6. Festészeti Biennálén* Mentonban, és számos egyéni és csoportos kiállításokon szerepelt a párizsi Maeght galériában és Saint-Paul-de-Vence-ban. Nagy esemény volt, amikor Malraux-val és a többi hírességgel megnyílt a Maeght Fondation épülete és parkja 1964-ben, ahol az egyik ikonikus darab, Fiedler *Triptichon* (1959) című műve volt kiállítva. Ez Európa első magán kortárs művészeti múzeuma, ahol később megvalósul Malraux álma a *Musée imaginaire* (az 1973-ban rendezett kiállításon).

A nyarakat Chagall és Miró társaságában töltötte Vence-ban, ahol rengeteget dolgozott. Chagall megállapította, hogy Fiedler vonalainak ritmusa szakítás a hagyományos értelmezési móddal, úgy érezte, hogy a festmények tetszőlegesen végtelenül folytathatók bármely irányban. Miró beszélgetéseik során, Malraux pedig írásaival hatott rá szabad asszociációs technikájának kialakításában. Szinte mindig zenét hallgatott festés közben, Bach, Monteverdi és a kortársak zenéje ihlette műveit.

Vence-ban és Párizsban a Maeght galéria műhelyében és nyomdájában készítette elő metszeteit, illusztrációit több jelentős kötethez és a

FIEDLER FERENC
Cím nélkül, én., olaj, vászon 195×114 cm

galéria *Derrière le Miroir* címen kiadott exkluzív kiadványaihoz, ez utóbbiak első önálló Fiedler-száma 1959-ben jelent meg. Franciaországon kívül svájci múzeumokban és Mallorcán is rendeztek műveiből kiállításokat. 2014-ben több reprezentatív kollektív kiállításon is szerepeltek művei a Fondation Maeght 50. évfordulója alkalmából, és a Magyar Nemzeti Galériában is. 2012-től kezdődően láthatóan számos galéria és múzeum is újra felfedezi Fiedler munkáit, amelyek a párizsi Grand Palais-ban, és Brüsszelben, valamint Budapesten és Egerben a Kepes Intézetben, a Maklár Galéria kiállításain is megjelentek. 2012-ben egyedüli európaiként az ő munkáját válogatták be a New York-i centenáriumi Jackson Pollock kiállításra, Pollock egykori műterem-házában, amelyben ma kutató és oktatóközpont is található. Érdekes és jellemző egész munkásságára e néhány mondat egy még 1974-ben kelt leveléből: „A szép hozzákötődik az újhoz és az egészen régihez. Minden, ami szép, egyszer új volt. Ami zavaró az a félmúlt, mert akadályozza a keletkező jövőt, ezért vissza kell utasítani.”

inside express →

TASNÁDI JÓZSEF
Azt hiszem, rózsaszín
köd rajongó vagyok

Jurányi Galéria
2015. február 5 – február 28.

© Fotók: Eln Ferenc

20. AMIGYEN ÉRŐS
KISSAL ALAPULÓAN
JÓL KIFEJEDMŐSÜNK
AKÁRHOZ HINGYENEK
HATÁRZANT EKEZÉS
VEK VESZŐK TÖRÖM
HOLY NEM FELNEM KÉTEL
HOLY ÉRT A HIRNŐT
TÖRÖK KISS

CSEND - Life

MÉG EGY KIS ROMANTIKA...

AZ EMBEREK
NEM AZÉRT
SZERETNEK
„DOLGOKAT” MERT
ÉRTIK ŐKET
PÉLDÁNAK ITT
VANNAK MINDJÁRT
A NŐK...

SZÓVAL
MIND A DOLGOKAT... AZ EMBEREK FÉLREK
SORREZŐNÉK TÖRÖK SÉLTALANSÁG...
SOMAGUNKOR
GYAKORLAT
MINDEN
VAGYUNK...

HONNA

A NŐNY SZERETNEK
VALÓT A HIRNŐK...
AZ EMBEREK...
AZ EMBEREK...
AZ EMBEREK...

INNUENDO

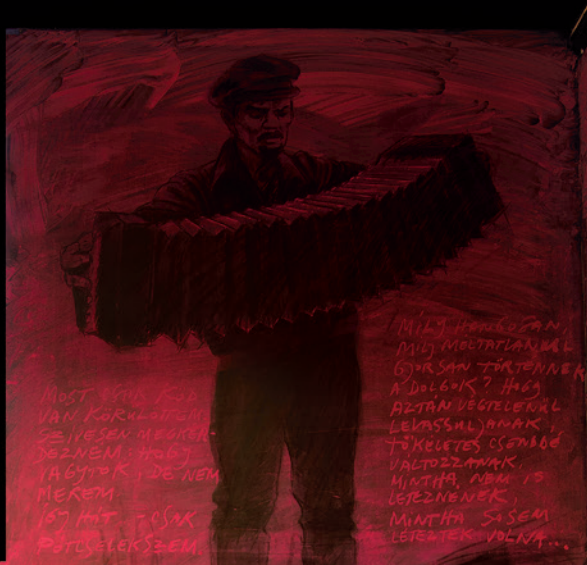
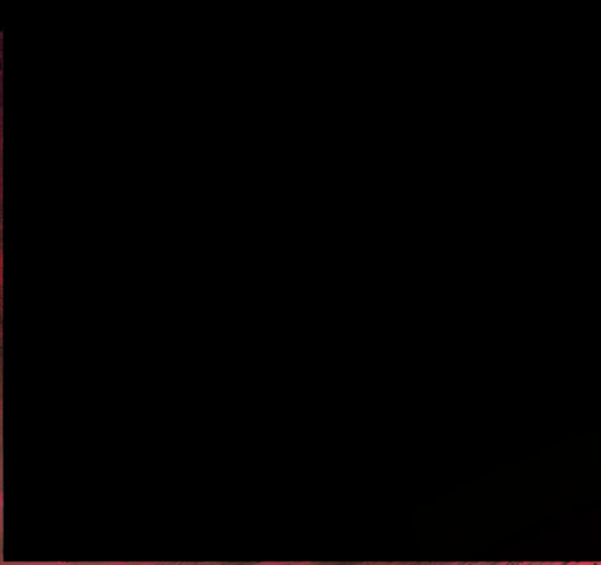

AMIGYEN ÉRŐS

IRIGYLEM
ÉRT A FICKÓT
MINDEN ÉRTÉK...

UGYAN
MÁR
A NEM C
SZÁM

A LEGJOBB AZ LESZ,
MHA MINDENKIZT
TESZI, AMI
A TENYERÉBE
VAN ÍRVA...

MOST VAGYOK
VAN KÖRÜLÖM
SZIVISEN MEGTÉR-
JEZ NEM: HOGY
VAGYOK, DE NEM
MEREM
ISZ MIT TÖSÖK
POTYVELEKSEM

MIT TÖRÖK ÉN,
MIDY MOUTTILAN KÉL
GÖRÖSÖN TÖRTENNEK
A DOLGOK? HOGY
AZTAN VEGTELENKÉL
LEKASSAL JÁNNAK
TÖKRETES ÖSÖNBÖD
VÁLTÓZTATNÁK
MINTHA, AMI IS
LEJEDNENEK,
MINTHA SISEMI
LEJEDNENEK VOLNA...

NEMMI JÖNNIM VALAMIN MINDIG TUL

a titokzatos fekete FOLT

AKÁRHOG IS
LEJEN ...
A SZIMMETRIA
KEGYES HÖZZÁNK

ELJENEK
A SPORTOS ÉS
SÓVÁM
HÖEMBE
REK
ÉS
KÉPZŐTŐZ

AZ AUTOMATIKUS,
ÍRÁS A LEKÉPEZÉS
EGYIK LEGÖS-INTÉB
EGYDEN
LEGDEKODÓLHATAT-
LANNABD FORMÁK)
AZ A PONT, AMIKOR
AZ ÖSZINTESÉG
NEM ÖSZINTESÉG-
KÉNT HAT.

N? MERRE? ... A FELTŰNÉS BŐL AZ EJTŰNÉS BE ...

EGYÉBKÉNT
MINDENHOL
de LEGJOBB

ÉS MEG EGY KÉS SZENTIMENTALIZMUS
A PARADICSOMBAN...

Hol VAN ITT
A KÖLTÉS ZET?

EGYÉBKÉNT
MINDENHOL
de LEGJOBB

EZ ITT EGY
CALLEKEZETES ESEMÉNY
AMIKOR A HÍHETETLEN
ELKERULHETETLENNÉ VALIK

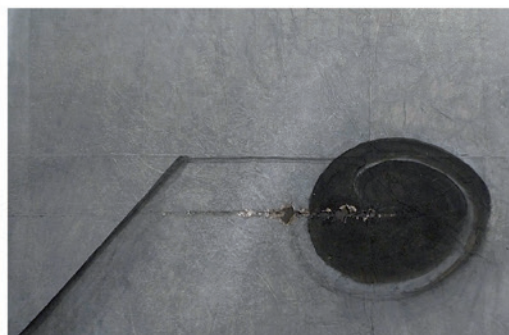
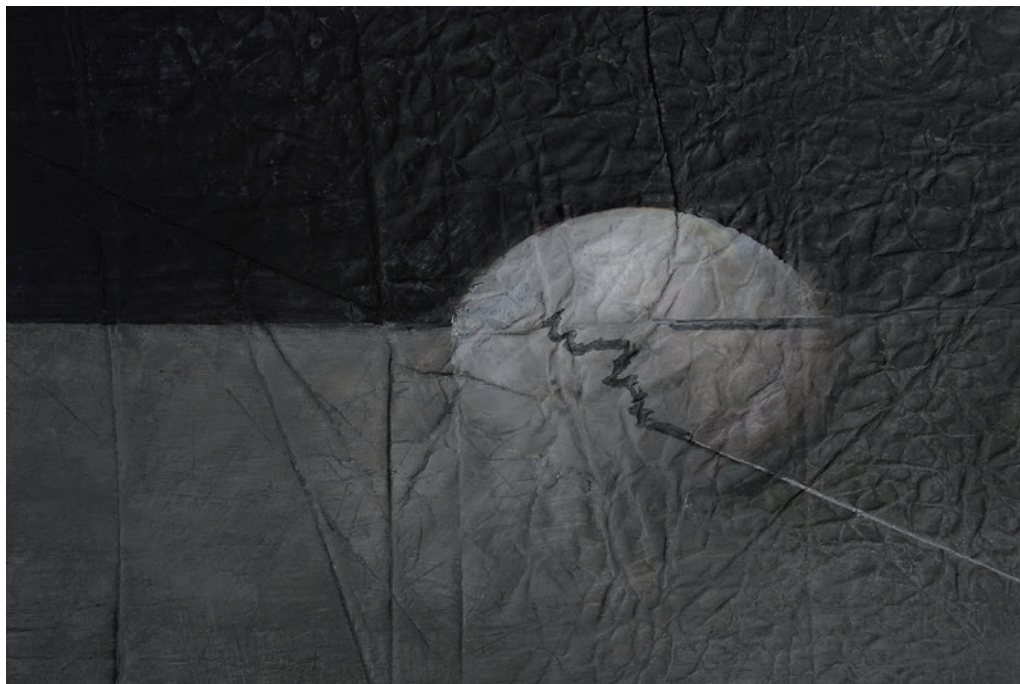
∞ + 1 = ∞
∞ + n = ∞
∞ - 1 = ∞
∞ - n = ∞
∞ : ∞ = ∞

LITTLE CHOICE

SEGÉDEK
BARDY
ANNA
TASNA DI
GERGEL

Schmal Károly

Budapest Galéria

2015. március 12 – április 13.

Megtekinthető hétfő kivételével 10–18 óráig.

Budapest Galéria, 1036 Budapest, Lajos utca 158.

www.budapestgaleria.hu info@budapestgaleria.hu

